



# Jan Albertus Veldwachter (1909-1945)

## Inhoud

Inhoud .....	1
Persoonsgegevens.....	1
Verzetswerk .....	2
Erkenningen .....	2
Levensverhaal.....	2

## Persoonsgegevens

Geboortegegevens	Deventer 7 maart 1909
Ouders	Evert Jan Veldwachter, gruttersknecht, en Alberta Gerdina Jurriens
Broers en zusters	
Huwelijksgegevens	20 juni 1935
Echtgeno(o)t(e)	Jeltje Petronella Roodenburg
Schoonouders	
Kinderen	Nellie, geb. Schoonebeek 14 juli 1937
	Albertha, geb. Schoonebeek 7 mei 1939
	Jan, geb. Schoonebeek 19 november 1943
Kerkelijke gezindte	
Beroep	Hoofd openbare lagere school
Woonadressen	Oud-Schoonebeek A79
Overlijdensgegevens	Woeste Hoeve 8 maart 1945
Overlijdensoorzaak	Gefusilleerd door de Duitse bezetter
Begraafgegevens	Nationaal Ereveld Loenen graf B218



## Verzetwerk

Verzetsgroep	Ordedienst, Binnenlandse Strijdkrachten
Verzetsactiviteiten	
Schuilnamen	
Onderduikadressen	Geert Eisen te Schoonebeek
Contactpersonen in verzet	
Arrestatie	7 januari 1945, door Johannes H. Smit, compagnie-commandant van de twaalfde compagnie van het derde bataljon van gewest III van de Landwacht Nederland
Internering	Politiebureau, Coevorden
	Huis van Bewaring, Assen

## Erkenningen

Inschrijving Stichting 40/45	
Inschrijving Oorlogsgravenstichting	Ja
Erelijst van Gevallenen 1940-1945	Ja, pag. 729
Verzetshedenkingskruis	

## Levensverhaal

Jan Albertus Veldwachter was één van de slachtoffers van de Schoonebeeker N.S.B.-burgemeester Verbeek. Hij was op 7 maart 1909 in Deventer geboren als zoon van gruttersknecht Evert Jan Veldwachter en Alberta Gerdina Jurriens. Hij was op 18 oktober 1934 vanuit Deventer als onderwijzer in Schoonebeek terecht gekomen. Als kostganger woonde hij in bij houthandelaar Willem Lamberts en Johanna Elisabeth Burger. Hij huwde op 20 juni 1935 met Jeltje Petronella Roodenburg, geboren op 3 december 1910 in Deventer, en had de volgende kinderen: Nellie (geb. Schoonebeek 14 juli 1937), Albertha (geb. Schoonebeek 7 mei 1939) en Jan (geb. Schoonebeek 19 november 1943). Zijn echtgenote kwam op 20 juni 1935 vanuit Deventer naar Schoonebeek en vestigde zich met haar echtgenoot in huisnr. A34a; later verhuisde het gezin naar huis A79. Veldwachter was eerst onderwijzer aan de school, zoals ook blijkt uit het bevolkingsregister, en zal na het vertrek van Anko Klevering in 1936 hem zijn opgevolgd als hoofd van de school.



*Jan Albertus Veldwachter, hoofd openbare lagere school te Oud-Schoonebeek*

Veldwachter was in Schoonebeek door Ir. Willem Mantel aangesteld als plaatselijk pelotonscommandant van de plaatselijke verzetsgroep Ordedienst (OD). Na de oprichting van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) werd Jan ook daar lid van en besloot mede daarom onder te duiken. Hij had een oproep van de Todt, de Duitse arbeidsdienst, genegeerd. Buiten het gemeentehuis nam burgemeester Verbeek, in samenwerking met de Landwacht, deel aan verschillende huiszoekingen. Bedreigingen en ranselpartijen kwamen herhaaldelijk voor en verschillende noodlottige arrestaties kunnen op zijn rekening worden geschreven. Eén van de slachtoffers was de heer Veldwachter, hoofd van de openbare lagere school in Oud-Schoonebeek. Mede omdat hij ook een belangrijke rol in het verzet speelde, was hij ondergedoken bij boer Eisen aan de Europaweg 182 in Schoonebeek. Hij had een oproep van de Todt, de Duitse arbeidsdienst, genegeerd. Toevallig op een avond kwam Verbeek de heer Veldwachter tegen en hij lichtte de Landwacht in. Veldwachter werd gearresteerd en tijdens het verhoor bekende hij de namen van alle bij hem bekende verzetsmensen uit de omgeving op een aan de achterkant van een schilderij geplakt papier te hebben geschreven. Dit doek was in bewaring gegeven bij wethouder E.H. Lubbers. Het doek werd gevonden en een golf van arrestaties volgde. Op 8 maart 1945 werd de heer Veldwachter gefusilleerd bij de Woeste Hoeve.

Op 7 januari 1945 begon in Zuidoost-Drenthe een grote klopjacht op illegale werkers en onderduikers. Dit werd in gang gezet door de burgemeester van Schoonebeek, H.M. Verbeek. De uitvoering was in handen van landwachter Johannes H. Smit uit Emmen. Hij was compagniecommandant van de twaalfde compagnie van het derde bataljon van gewest



III van de Landwacht Nederland (hulppolitie bestaande uit Nederlandse landverraders). In totaal werden bij deze actie 36 personen gevangen genomen. Op 28 januari 1945 maakte Johannes H. Smit, hoofdschaarleider van de Landwacht, het volgende proces-verbaal van de arrestatie:

*'Ik, ondergeteekende, Joh.H.Smit, oud 32 jaar, adres Emmen, Weerdingerstraat 85, L.W. 6103 lid van de landwacht Nederland rapporteer U het volgende:*

*Op zondag den 7en Januari 1945 werd op voorstel van den Burgemeester van Schoonebeek een inval gedaan ten huize van den landbouwer Eisen door den Compagiescommandant, 3 kaderleden uit Emmen en een patrouille landwacht uit Coevorden. Hier werden aangetroffen de ondergedoken commies der sectie cdt. der O.D., benevens de landbouwerszoon Eisen, welke lid bleek te zijn van de K.P. In deze woning werd naderhand aangetroffen en gearresteerd de ondergedoken hoofdonderwijzer Veldwachter uit Schoonebeek, die verklaarde P.C. der O.D. te zijn. Hij vertelde in contact te staan met Bosman te Nw-Amsterdam en met Ir.Mantel te Coevorden, directeur der R.H.B.S en Kweekschool te Coevorden. Deze was districtscommandant der O.D.*

*Ir.Mantel werd op Maandagavond 8 - 1 - '45 te zijnen huize gearresteerd; hij bekende D.C. der O.D. te zijn. De afwikkeling van het onderzoek voor Coevorden werd in handen gesteld van den Sectiecommandant Weimar te Coevorden, die aldaar het onderzoek doorzette. Op bevel van den Compagiescommandant werd te Nw-Amsterdam gearresteerd: Bosman, controleur der R.v.A. Bij Bosman werden enkele dagen van tevoren enkele onderduikers uit het huis gehaald door de Landwacht en wel: C.v.Wieren uit Nw-Amsterdam en Roelink uit Assen. Bosman verklaarde sectiecdt. der O.D. te zijn. Zijn plaatselijke chef was W. Emmens te Nw-Adam, beschuitenbakker, die gearresteerd werd. Hij bekende P.C. te zijn, verder werden ter zijnen huize gearresteerd zijn broer, de ondergedoken Belastingambtenaar G. Emmens uit Anna - Paulowna.*

*W. Emmens verklaarde in betrekking te staan met wachtmeester der Marechaussee OORLOG te Veenoord en met wachtmeester der Marechaussee Bogaard, beiden groepscommandant der O.D. te Nieuw-Amsterdam. Beiden werden gearresteerd. Bosman verklaarde dat in Emmen als Districtscommandant fungeerde een zekere Lange. Bij nadere ondervraging bleek deze te zijn ambtenaar der Prijsbeheersching, Rottgers te Emmen, die inmiddels reeds was ondergedoken. Verder werd in verband met zijn mededeelingen gearresteerd van Bruggen Jr. te Emmen, die als koerier fungeerde. Daarna werd gearresteerd de vrouw van Rottgers, die bekende op de hoogte te zijn met de organisatie en plannen der O.D., en bekende te weten, wie wapens en munitie had vervoerd. Hierop werden gearresteerd: Vrieling te Emmen, de Grint, die de wapens had vervoerd van Hoogeveen naar Zuid-Barge; verder de gebroeders Harderste Zuid-Barge, landbouwers, vervoerders en opslaghouders der wapens en munitie en springstoffen.*

*Mevrouw Rottgers vertelde dat de wapens en munitie ook een poos waren opgeborgen geweest bij de Hervormde Kapel te Emmen. De koster der Kapel de Lange, Sleutelstraat Emmen, zou daarvoor toestemming hebben gegeven. Hij werd daarop gearresteerd. Volgens verklaring van Mevr. Rottgers stond haar man ook in verbinding met den gemeentambtenaar Zwinderman te Sleen; deze werd gearresteerd en legde een volledige verklaring af. Hij was P.C. in Sleen.*



Zwinderman beweerde, dat de wachtmeester der marechaussee Koopmans te Sleen door hem volledig was ingelicht over de plannen der O.D. Deze werd daarop gearresteerd. Verder vertelde Mevr. Rottgers dat haar man in Borger in verbinding stond met Geertsema dierenarts en Egbers (smid) beiden te Borger. Dezen werden gearresteerd. Ten huize van Geertsema was ook aanwezig de assistent-dierenarts Holzmuller, vermoedelijk onderduiker; deze werd ook medegenomen.

In Exlo had Rottgers contact met den gemeente-architect Schoenmaker. Toen deze gearresteerd zou worden bleek dit reeds gedaan te zijn door de Grenzschutze te Borger. Redenen hiervoor zijn mij niet bekend. Ik heb den Sturmscharrfuhrer Weber der S.D. te Assen over dezen persoon ingelicht.

Ten gevolge van de bekentenissen van Mevr. Rottgers. Frieling en de gebroeders Harders werden in de landerijen van gebr. Harders gevonden een partij wapens munitie en springstoffen, enz.

In Coevorden werden de sectiecdt. en zijn landwachters gearresteerd de navolgende medewerkers van Ir.Mantel (D.C.) te Coevorden: Lambers, leeraar R.H.B.S. te Coevorden (Ausbilder), Koning, boekhouder te Coevorden (wnd. D.C), tevens organisator wapenvoorraad, van der Veen met 3 zoons te Coevorden (koeriers en spionage), gebroeders Hartenbrink bij Coevorden (Nieuwe Krim en Vossebelt), sectiecommandanten en opslaghouders wapenvoorraad, H.Zwiers te Coevorden (berichtendienst), in beide plaatsen werden wapens, munitie enz. Gevonden. Bij de boerderij van Teimsena (of Teinsema), landbouwer te Klooster bij Coevorden worden op aanwijzing van Koning een partij wapens, munitie en springstoffen gevonden.

Volgens Frieling te Emmen had hij de wapens ontvangen bij Otto Zomer, landbouwer te Hollandsche Veld.

Ik wilde hier een inval doen, maar de Sturmscharrfuhrer Weber der S.D. zou dit zelf afwerken. Rottgers kwam in Hoogeveen bij bakker Eikelenboom. Dan werd de terrorist Kastein gewaarschuwd en hadden beiden bij bakker Eikelenboom hun bespreking. Deze melding heb ik doorgegeven aan Sturmscharrfuhrer Weber der S.D. te Assen, die dit geval zou afwerken.

Bij zijn onderzoek bleek den sectiecdt. Weimar te Coevorden eveneens dat de wapens afkomstig waren uit Hollandscheveld. Tesamen met den Obersturmfuhrer Hoogendam der Waffen-SS te Hollandscheveld, met wien hij samenwerkte in de wapenvondat te Klooster, arresteerde hij daarop in Hollandscheveld OTTO ZOOMER, tesamen met diens broer Frederik Zoomer en het dienstmeisje van den ondergedoken Riexs Zoomer.

Sectiecdt. Weimar en Hoogendam waren ook op het spoor gekomen van bakker Eikelenboom en Kastelein. Toen zij een inval wilden doen, bleek daar reeds aanwezig te zijn Sturmfuhrer Weber met zijn mannen, die op grond van mijn inlichtingen daar gekomen waren.

Overgegeven aan de Sicherheitspolitzei de navolgende gevangenen: leden en medewerkers der O.D.:

- 1e : Veldwachter P.C. te Oud-Schoonebeek,
- 2e : Grooters, sectiecdt. der O.D. Oud-Schoonebeek,
- 3e : Eisen lid der K.P. te Oud-Schoonebeek,



- 4e : Bosman, sectiecdt. te Nieuw-Amsterdam,
- 5e : Ir.Mantel Districts-cdt. te Coevorden,
- 6e : W.Emmens P.C. te Nieuw-Amsterdam,
- 7e : Oorlog lid der O.D. te Nieuw-Amsterdam,
- 8e : Bogaard lid der O.D. te Nieuw-Amsterdam,
- 9e : van Bruggen, Jr. koerier O.D. te Emmen, Boslaan,
- 10e : Mevr. Rottgers Emmen (niet aangesloten),
- 11e : Frieling te Emmen, vervoerder van wapens en munitie,
- 12e : W.Hadders Zuidbarge,
- 13e : H Hadders Zuidbarge, opslaghouders der wapens en munitie,
- 14e : de Lange, koster der Kapel te Emmen,
- 15e : Zwinderman, P.C. te Sleen,
- 16e : Koopmans te Sleen,
- 17e : Geertsema lid der O.D. te Borger,
- 18e : Egbers lid der O.D. te Borger ? Zeer waarschijnlijk doet ook zijn broer mee, deze werkt bij de O.T.,
- 19e : Lambers te Coevorden, lid der O.D. springstoffenspecialist, leeraar R.H.B.S.,
- 20e : van der Veen te Coevorden,
- 21e : " " " " " ",
- 22e : " " " " " ",
- 23e : " " " " " ",
- 24e : H. Zwiers te Coevorden lid der O.D.,
- 25e : Koning, waarnemend districtscdt. en organisator wapenvoorraad,
- 26e : Hartenbrink, lid der O.D.,
- 27e : Hartenbrink, " " " sectiecdt. en opslaghouders en wapenvoorraad,
- 28e : Otto Zomer te Hollandscheveld, opslaghouders wapenvoorraad voor Zuid-Drenthe,
- 29e: Frederik Zomer te Hollandscheveld,
- 30e: dienstmeisje van Rieks Zomer te Holl.Veld.

*Gearresteerd zijn de volgende onderduikers:*

- 31e : van Wieren te Nieuw-Amsterdam,
- 32e : Roelink te Assen,
- 33e : G.Emmens te Anna-Paulowna,
- 34e : Holzmuller te Borger, Allen overgegeven aan de S.D. te Assen.

*Snel en vlug wisten zich aan de arrestaties te onttrekken:*

- Boeien, kommies te Nw.A'dam,
- Huisman, leeraar tuinbouwschool te Nw.A'dam sectiecdt.,
- van Ekelenburg, godsdienstonderwijzer Nw.A'dam,
- Lugtenberg te Nw.A'dam,
- (tjerk Riks) (naam niet duidelijk leesbaar) lid der K.P. afkomstig uit Vlagtwedde (bekend terrorist),
- Jan Hadders, Zuid-Barge opslaghouders wapens,
- Klein, winkelier te Emmen,



de Grint, plaatsvervangend districtscdt.,  
 Rottgers, Weerd.straat te Emmen, districtscdmmandant O.D.,  
 (naam onduidelijk) reiziger, Zuiderstraat te Emmen,  
 Prins, landbouwer te Exoermond, P.C. der O.D., deze was reeds eerder ondergedoken,  
 Hofkamp, Distributieleider te Oud-Schoonebeek, vermoedelijk verblijf houdend te Groningen,  
 Hasselink, waarnemend Gemeentesecretaris te Schoonebeek,  
 sectiecdt. O.D., Loman, landbouwer te Schoonoord, sectiecdt. O.D. deze was reeds eerder  
 ondergedoken,  
 Gebroeders Dening te Diphooorn (gem. Sleen) landbouwers, sectiecommandanten. Een  
 dezer Dening's werkt bij de S.D. te Assen.  
 Pauw te Zweelo, P.C. der O.D. landbouwer,  
 Teimsema te Klooster bij Coevorden, landbouwer, opslaghouder van wapens en munitie en  
 springstoffen.  
 de Hoofdonderwijzer van Erm (gem. Sleen), hier werden radiotoestellen in beslag genomen.  
 Deze toestellen zijn aan de S.D. overgegeven.  
 Aan de Stormscharfuhrer Weber had ik bericht gegeven, dat de Opperwachtmeester der  
 Politie van der Sluis in Schoonoord, regelmatig contact had met de ondergedoken O.D.man  
 Loman in Schoonoord. Op bevel der S.D. is deze door Opperschaarleider Lammerts van  
 Assen gearresteerd.  
 (bron:www.schoonebeek-historie.nl)

Eén van de gearresteerden was Jan Grooters uit Schoonebeek. Zijn broer Gerrit Grooters  
 vertelde over zijn broer Jan en de arrestatie in Schoonebeek het volgende: 'Gré Eisen  
 vertelde: "Ik herinner me nog goed dat Hendrik kwam en zei: "ik heb wat gedaan dat niet  
 mag, kan ik hier ook blijven?". 's Nachts stonden de attributen van de gemeente bij ons thuis  
 onder het bed van Hendrik. Onze voordeur werd in die tijd in de gaten gehouden door  
 landwachter Kroon, die op de Sluisgracht daartoe post vatte. Gelukkig werd moeder door  
 een der bewoners van de Sluisgracht gewaarschuwd. Toen Hendrik met vakantie was bij  
 ome Jan en tante Dieke in Den Ham in 1944, kwam iemand van de politie van de gemeente  
 Meppel in Den Ham om te waarschuwen "kom niet terug in Meppel, je wordt gezocht". Van  
 de gemeente Meppel kreeg Hendrik geregeld voor bepaalde tijd een verklaring waarin stond  
 dat hij met ziekteverlof was. Deze verklaring werd afgegeven door de burgemeester na  
 ontvangst van een verklaring van Dr. Ybema te Schoonebeek of Dr. Post te Emmen. Op de  
 boerderij A 128 woonden vader en moeder Eisen, dochter Grietje met Jan Grooters, zoon  
 Geert en de dochters Gré en Bertha. Voorts de onderduikers Bram van Monsjou uit  
 Amsterdam en Henk Majjer uit Utrecht. Voorts drie evacués uit Rotterdam, Harry en Leen  
 Spek en Christien (Stien) Slot. Een tafel met 15 á 20 aanzittenden was geen uitzondering  
 omdat ook naaste familie, familie van de onderduikers en evacués op de boerderij welkom  
 waren.

Het was er gezellig, en 's avonds werd er vaak gemusiceerd en gezongen. Bram bespeelde  
 het orgel en Hendrik speelde viool. In de boerderij was een schuilplaats onder het hooivak en  
 in de hof was een schuilplaats onder de grond. De vier onderduikers hebben daarin diverse  
 nachten doorgebracht. De boerderij ligt op afstand van de grote weg en wat zich afspeelde  
 was gelukkig niet direct hoorbaar en zichtbaar. Op een avond dat ik er met vakantie was,



stapte een verdwaalde Duitser binnen. Gelukkig vroeg hij slechts de weg. Op de avonden in het weekend waren ook vaak vriendinnen van Gré en Bertha aanwezig, t.w. Hanna en Jantje Hubert, Mina Wesselink en Roelie de Leeuw.

Gré Eisen vertelde: "hoofdonderwijzer Veldwachter kwam dikwijls op bezoek en bij zijn vertrek ging Jan altijd mee naar de deel". Waarover dan werd gesproken wist niemand van de huisgenoten maar naar blijkt uit het procesverbaal van de landwacht zal het zeker gehandeld hebben over "hetgeen moest worden voorbereid voor de bevrijding". Veldwachter was Plaatselijk Commandant en Jan sectie-commandant van de O.D. (Orde Dienst). Dat de functie van Jan in de O.D. zelfs bij Hendrik niet bekend was, blijkt uit het feit dat ik in 1952 geen vrijstelling voor militaire dienst kreeg. Het proces-verbaal van de landwacht kreeg ik in 1986 in handen. De onderduikers waren betrekkelijk vrij in hun bewegingen. Er werd geholpen op het land en soms werd er een tocht ondernomen richting "Stroom" (Schoonebeker diep) of de velden in, in noordelijke richting. Tijdens vacaties ging ik mee. Eens werd een groep NSB-ers gesignaleerd en werd een andere weg genomen. Omdat broer Hendrik slecht ter been was en niet over sloten kon springen, gingen anderen in de sloot staan en Hendrik liep over de ruggen naar de overkant. Hendrik schildte iedere dag 150 aardappelen waaruit moge blijken hoevelen er aan tafel kwamen. Zo nu en dan moest er (clandestien) worden geslacht.

Op 7 januari 1945 des avonds zou Henk Meijer die "een beetje verkering" had met Mina Wesselink oppassen bij Fokkema (tegenover Nw. Amsterdamse weg). Jantje Hubert en Christien Slot gingen daar ook heen. Bertha kon niet mee, zij was ziek (difterie). Bram van Monsjou wilde niet mee, maar moeder Eisen kon hem overreden. Broer Hendrik zei: "dan loop ik zo ver mee en ga een praatje maken bij Blancke". Zo waren er die avond drie onderduikers de deur uit.

Hanna Hubert vertelde dat zij en Gr die middag al landwachters hadden gezien toen zij voor aan het weggetje naar de boerderij stonden te praten. Gré Eisen vertelde: "s avonds om 8 uur overviel de landwacht onze boerderij. Jan was die avond vroeg naar bed gegaan in verband met rugklachten. Moeder zei: "ik heb nog een bajen rok, doe die maar om je heen". Jan lag in de kamer grenzende aan de woonkamer. Hij moest direct opstaan en zich aankleden. Ik ging de voordeur uit, toen de landwacht in de slaapkamer was. Een landwachter vroeg: "wat moet je?" "Naar de dokter, mijn zus heeft difterie" en direct liep ik hard weg. De landwachter kwam mij na maar kreeg me gelukkig niet te pakken. Ik waarschuwde bij Fokkema, (ze waren reeds gewaarschuwd), leende daar een fiets en ging naar dokter Ybema. Deze ging naar onze boerderij en heeft Jan nog onderzocht. Van dokter Ybema ging ik naar Blancke. Met Hendrik heb ik daar op het kostgangerskamertje gewacht tot de arrestanten door de landwacht werden afgevoerd. Ik ben daarop naar huis gegaan." Henk en Bram gingen de landen in richting "Stroom" (Schoonebeker diep) en doken de volgende dag onder hij Wesseling (onderwijzer) in Nieuw Amsterdam waar ze bleven tot de bevrijding. Hendrik ging eerst naar Wilpshaar in het Westersebos en ging die zelfde maand of begin februari naar ome Jan en tante Dieke (Kromhof-Grooters) in Den Ham (O).

Op de avond van de 7e januari 1945 kwam Veldwachter via het Westersebos naar de boerderij. Hij kwam vanaf zijn onderduikadres bij W. Horryng aan de Beekweg. Hij kwam anders nooit op zondag. Hij had zijn viool bij zich. Toen hij bij de boerderij kwam werd hij





*gearresteerd. Gré Eisen vertelde dat de landwacht dacht dat Veldwachter bij hun ondergedoken was. Op de deel gaf Jan zijn trouwring nog aan Grietje. Naast Jan en Veldwachter wilde men eerst vader Eisen meenemen maar daar werd in verband met zijn leeftijd vanaf gezien. Geert werd in zijn plaats meegenomen. Eerst gingen ze naar de woning van burgemeester Verbeek, de man die het voorstel tot de overval had gedaan. Geert vertelde: "Jan en ik moesten buiten blijven onder bewaking van een landwachter. Ik zei tegen Jan: "zal ik hem een klap geven, dan gaan we er vandoor". Jan zei: "doe het maar niet anders moet jij ook nog onderduiken!". Zou Jan dat Geert hebben willen besparen of kon hij niet ontvluchten in verband met zijn rugklachten?*

*Van de burgemeesterswoning moesten de drie arrestanten per fiets mee naar het politiebureau in Coevorden. Geert heeft Veldwachter niet weer gezien. Jan en Geert werden één nacht in dezelfde cel gestopt. De volgende dag werden ze opgesloten in de kelder van hotel Abels, Markt, hier huisde de S.D. (Sicherheits Dienst). Zowel Veldwachter als Jan zijn hier erg geslagen. Geert heeft hier Jan voor het laatst gezien. Onder andere zijn benen waren erg toegetakeld. Van Coevorden werden de gevangenen naar Emmen gebracht. De landwacht droeg ze over aan de S.D. in Assen. Geert weet dat Veldwachter in Assen naast hem in de cel zat. Omstreeks 20 januari is Geert uit Assen naar een Werkkamp bij Wilhelmshafen gezonden. Een medegevangene J.L. Thalen uit Beilen (na de oorlog burgemeester van Utingeradeel en daarna van Smalingerland) heeft hem verteld dat Jan en Veldwachter ook gevangen hebben gezeten in de openbare school in Hollandseveld. Hier huisde de S.S. Dit kan slechts van korte duur zijn geweest omdat Geert zoals geschreven omstreeks 20 januari 1945 Assen verliet. Geert keerde na de bevrijding via Meppel, (ik herinner me dat hij kwam en in de Ambachtsschool moest worden ontsmet), met een medegevangene uit Sassenheim in Schoonebeek terug. Roelof Wildeboer (man van Hennie Riezebos) kocht in Meppel twee fietsen voor hen waarop de reis van Meppel naar Schoonebeek werd gemaakt.*

*Veldwachter werd op 8 maart 1945 bij Woeste Hoeve gefusilleerd met 116 anderen als represaille voor de aanslag op Rauter op 6 maart 1945. Geert wordt in het landwachtrapport K.P.er genoemd. Dit kan slechts een beschuldiging zijn en een reden om hem onder arrest te houden. Geert was de gehele oorlog op de boerderij. Knokploegen waren in Drenthe alleen in Meppel, Hoogeveen, Smilde en Noord-Drenthe (later gingen deze laatste twee samen). De landwacht nam de fietsen van Eisen mee. Deze werden later teruggevonden onder het stro in de schuur bij de burgemeester. De landwacht kwam nog weer op de boerderij om een "varken in het zout" op te halen. Hendrik Aikes voorzag de familie Eisen weer van vlees.'*

*(bron:www.schoonebeek-historie.nl)*

*Mina Wesselink, vriendin van Gré en Bertha Eisen, vertelde: 'Toen we bij Fokkema waren kwam daar Hendrik Heersmink (overbuurman). Hij klopte op het raam. "Er zijn landwachters het weggetje opgegaan naar Eisen". Henk en Bram zijn toen richting Stroom gegaan.'* Mina Wesselink ging met onderduikster Christien Slot naar haar ouderlijk huis. Even later kwam daar een groep landwachters en NSB-burgemeester Verbeek. Vader Wesselink lag in bed vanwege een hartaanval. Mina moest als 16-jarige mee naar de deel en werd tegen een ladder gezet. Ze kreeg een pistool op haar borst en werd gevraagd waar de onderduikers



zaten, maar ze sloeg niet door. De hele woning werd doorzocht, zelfs een slechte zolder waar ze doorheen zakten. Mina werd op een stoel in het achterhuis gezet en weer bedreigd. Christien Slot werd niet gevonden en bleef die nacht bij Wesselink.

De volgende dag gingen de onderduikers Henk Maijer en Bram van Monsjou langs het huis van Wesselink in de richting van Nieuw-Amsterdam. Zij vertelden hierover in november 1987 het volgende: *'Vanaf Fokkema gingen we weer richting "Stroom". Er lag sneeuw. Vanuit het veld zagen we de zaklantaarns van de landwacht. We gingen nadat het rustiger was geworden weer richting weg en kropen in de schuur van Derk Steenwijk, die ons daar de volgende morgen ontdekte. We kregen eten en gingen daarna per fiets naar Nieuw-Amsterdam, waar we onderdak kregen bij onderwijzer Wesseling. We zaten overdag in een slaapkamer boven en konden pas tevoorschijn komen als de kinderen naar bed waren. We bleven bij Wesseling tot de bevrijding. Toen gingen we naar Eisen. Omdat het westen nog niet was bevrijd, konden we nog niet naar huis.'* Henk vertelde: *'Ik kon met een melktankauto mee naar Utrecht en deed dat ook, maar ik had nog best bij de familie Eisen willen blijven.'*

**J. VELDWACHTER †**

Deze week bereikte ons de droeve mededeling, dat onze medestrijder voor **Vrijheid, Waarheid en Recht**, meester Veldwachter, inderdaad doodgeschoten was.

Hij is gevallen als slachtoffer van de mateloze terreur, die de Germaanse horden hier de laatste maanden van hun verblijf hebben uitgeoefend en waarvan vooral de gevangenen hadden te lijden.

Hoe vaak zijn ze bij nacht en ontij uit de gevangenis gesleept om ergens op straat of in het bos te worden neergeschoten. Op 8 Maart jl. werd Veldwachter in Apeldoorn door het vuurpeleton neer„gelegd” - met 116 makkers in één graf.

Op ons, als hun medestrijders, rust de taak nooit te vergeten welke offers ook zij voor de vrijheid van ons volk hebben gebracht en wij beseffen hoe een kostelijk goed de vrijheid is, dat zij zulke offers waard is.

Wij denken aan hun bloedverwanten, op de zolang verbeide bevrijding vallen voor hen heel donkere schaduwen; maar het geloof in Christus kan ook deze zwarte schaduw verlichten en hun troosten in deze zware beproeving.

De N.B.S., Schoonebeek.  
De red. Luctor et Emergo.

Heden ontvingen wij het treurige bericht, dat mijn geliefde Echtgenoot en der kinderen zorgz. Vader, Zoon, Broer, Schoonzoon en Zwager

Jan A. Veldwachter,  
oud 36 jaar, op 9 Maart 1945 als offer voor plicht en eer v/h Vaderland gevallen is.  
Diep betreurd door ons allen.

Uit aller naam:  
J. P. Veldwachter-Roodenberg  
Oud Schoonebeek, April '45.  
Herv. Pastorie.

Luctor et Emergo van 1 mei 1945

Het Nieuws van 30 april 1945



Henk Maijer begon na de oorlog in Utrecht een winkel in huisdieren en dierbenodigdheden. Bram van Monsjou werd vertegenwoordiger bij Halbertsma Pallets in Grou.

Nadat Jan Albertus Veldwachter, Jan Grooters en Geert Eisen waren gearresteerd moesten ze per fiets vanaf de burgemeesterswoning naar het politiebureau in Coevorden. Jan en Geert werden die nacht in één cel gestopt. De volgende dag werden ze opgesloten in de kelder van hotel Abels aan de Markt in Coevorden waar de Sicherheitsdienst (S.D.) was ingekwartierd. Ze werden hier mishandeld door de Duitse bezetter. Vanuit Coevorden werden ze overgebracht naar Emmen, waarna de landwacht ze overdroeg aan de S.D. in Assen.

In de nacht van 6 op 7 maart 1945 wordt de BMW van Hanns Albin Rauter, de hoogste SS-politiebaas in Nederland, bij Woeste Hoeve doorzeefd met kogels. Zijn chauffeur en een adjudant komen om het leven, en Rauter wordt zelf ernstig gewond. Uit wraak voor de aanslag worden op 8 maart op verschillende plaatsen in Nederland 263 mannen geëxecuteerd, waarvan 117 bij Woeste Hoeve. Eén van deze mannen is Jan Albertus Veldwachter uit Schoonebeek. Hij ligt sinds 1979 begraven op Ereveld Loenen. Zijn naam is vermeld op een monument voor gevallen 1940-1945 op de oude begraafplaats aan de Europaweg te Schoonebeek. De andere personen die met hem werden gearresteerd in januari 1945 en op 8 maart 1945 werden gefusilleerd bij de Woeste Hoeve waren: Wilko Emmens, Willem Frieling, Hendrik Hadders, Albert Jan en Bernard Hartemink, Hendrik de Lange en Otto Zomer. Landwachter Smit kreeg na de oorlog slechts 20 jaar gevangenisstraf. (bron: Minderhoud, H.D., 'Schoonebeek, de eeuwen door', pg. 189-190, Schoonebeek, 1980, en [www.monumentwoestehoeve.nl](http://www.monumentwoestehoeve.nl), <http://kranten.kb.nl>)



Nationaal Ereveld Loenen graf B218



oude kerkhof Nicolaaskerk te Schoonebeek